

Савчук Світлана Василівна
к. е. н., доцент кафедри фінансів
Гуцалюк Віталій Володимирович
ст. гр. ФУМм-51

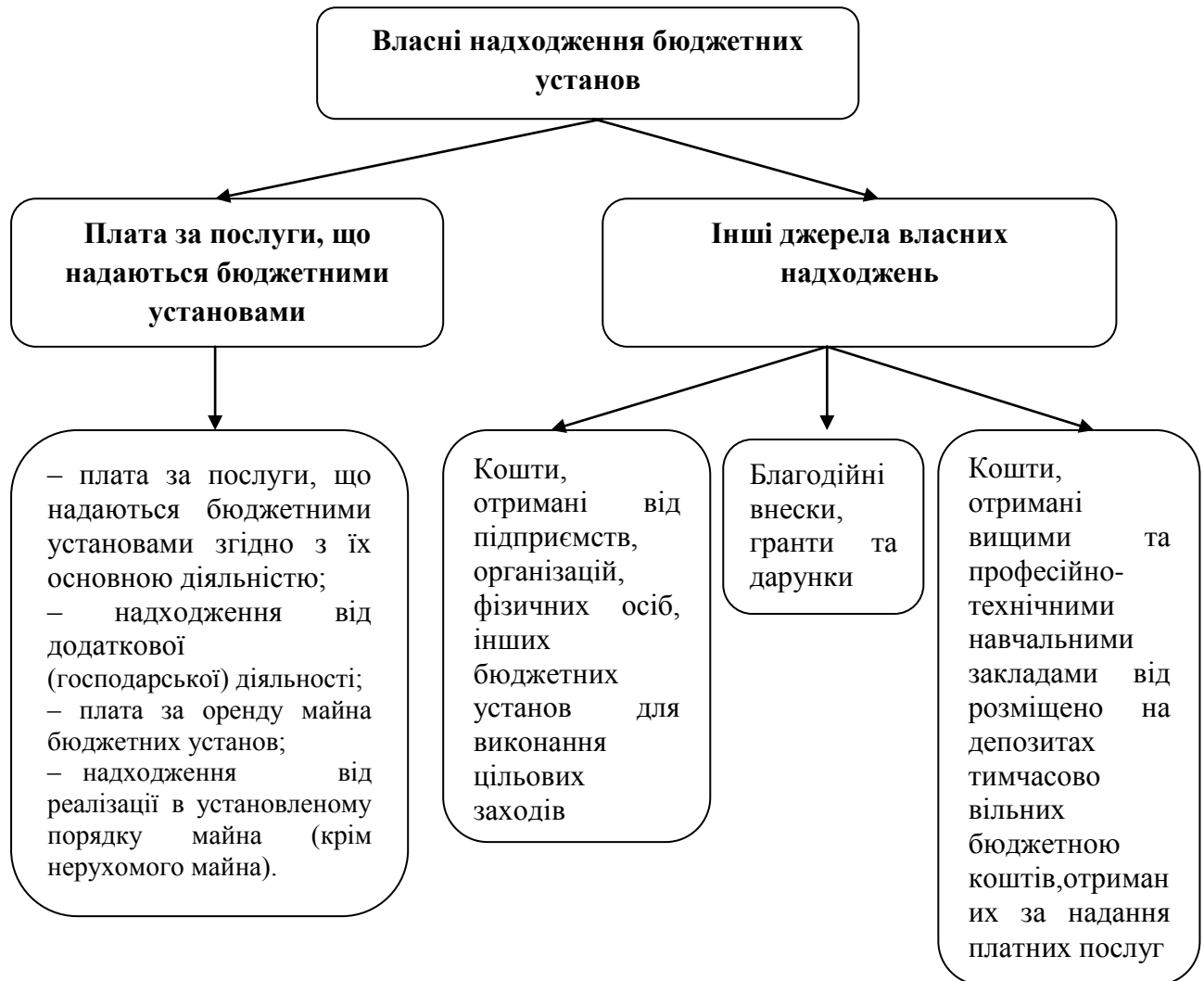
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНИХ НАДХОДЖЕНЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

В умовах утвердження в Україні ринкової економіки актуальною постає проблема фінансування бюджетних установ, виникнення якої зумовило щорічне зростання бюджетного дефіциту. Оскільки функціонування бюджетних установ здебільшого забезпечується за рахунок бюджетних коштів, то при обмежених обсягах виникає необхідність залучення додаткових ресурсів. Тому в сучасних умовах важливим питанням постає пошук альтернативних джерел надходжень грошових коштів, а також їх оптимізація у бюджетних установах. При цьому доцільним є контроль за ефективним витрачанням бюджетних коштів, який повинен бути спрямований на запобігання їхнього нераціонального використання у бюджетних установах.

Дослідженням питань формування та використання коштів бюджетних установ займалися такі вітчизняні науковці, як: Атамас П., Бутинець Ф., Єригіна Г., Канєва Т., Ліщинський Л., Мягкова Г., Панкевич Л., Порохова О. та ін. Проте більшої уваги потребує вивчення специфіки формування власних джерел надходжень як основи для прийняття безпомилкових рішень та зменшення фінансових ризиків, а також вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує складання та виконання кошторису, порядок оподаткування доходів спеціального фонду бюджетних установ.

Відповідно до Бюджетного кодексу України власні надходження бюджетних установ отримуються додатково до коштів загального фонду бюджету і включаються до спеціального фонду бюджету [1]. Формування спеціального фонду в бюджетних установах здійснюється в межах дозволених

видів діяльності, які визначаються відповідними рішеннями органів державної влади. Власні надходження бюджетних установ поділяються на дві основні групи: плата за послуги, що надаються бюджетними установами та інші джерела власних надходжень (рис. 1).

Рис. 1. Склад власних надходжень бюджетних установ*

*Складено на основі [1]

Тому, зважаючи на регламентований законодавством склад джерел власних надходжень бюджетних установ, при їх формуванні необхідним є врахування таких показників, як: прогнозний обсяг надходжень до спеціального фонду; прогнозний обсяг повернення коштів до бюджету, що мають цільове призначення; загальний обсяг наданих платних послуг; законодавчо встановлений розмір плати у розрахунку на одиницю показника; інші розрахункові показники (наприклад, площа приміщень та вартість майна, що

здається в оренду, кількість місць у гуртожитку та ін.). Саме зазначені показники є основою для визначення загальної суми доходів спеціального фонду на плановий період відповідно до кожного джерела надходжень, враховуючи умови роботи бюджетної установи. Правильне планування обсягів власних надходжень бюджетних установ забезпечує визначення раціональних напрямків використання спеціального фонду та ефективне функціонування бюджетної установи [3].

Однак основною перешкодою до найбільш повного фінансування діяльності бюджетних установ є, в першу чергу, постатейне планування коштів та застосування традиційних підходів до їхнього розподілу, відповідно до чого кошти з бюджетів виділяються лише на утримання бюджетних установ, а не на покриття їхніх витрат відповідно до обсягів наданих послуг. Відповідно, це не стимулює такі установи до пошуку оптимальних шляхів використання їхніх наявних ресурсів. Крім того, система бюджетного обліку та звітності не забезпечує необхідною інформацією для ефективного планування, розподілу та використання ресурсів [2].

Тому власні надходження виступають важливим джерелом зростання фінансових можливостей бюджетних установ за рахунок збільшення обсягу наданих послуг, підвищення їхньої якості, вдосконалення рівня обслуговування населення та виробництва. Саме утворення спеціального фонду державного бюджету зумовило виведення “з тіні” численних позабюджетних фондів та значних обсягів власних надходжень бюджетних установ та організацій.

Таким чином, враховуючи вищезазначене, вважаємо, що найважливішим принципом планування власних надходжень бюджетних установ повинно стати врахування їх необхідності в процесі розподілу коштів. При цьому потрібно дотримуватись законодавчо встановлених регламентів, у тому числі щодо визначення напрямків використання власних надходжень. Для зменшення прорахунків при їхньому плануванні доцільною є розробка механізму помісячної розбивки у бюджетному розписі доходів спеціального фонду державного бюджету.

Удосконалення системи обліку надходжень та витрачання власних коштів бюджетними установами, що передбачає створення належного рівня обґрунтування доходів та видатків, зумовлює наявність дієвого механізму інформаційного забезпечення щодо коштів спеціального фонду.

Оскільки нормативно-правові акти мають, в основному, декларативний характер, то розширення та вдосконалення потребує правова база, що регламентує склад основних джерел власних надходжень та напрямки їх використання, та, загалом, визначає діяльність бюджетної установи.

А також в умовах ринкової економіки необхідним є обґрунтування підходів до ціноутворення на платні послуги, що надаються бюджетними установами. Це зумовлює необхідність запровадження в Україні удосконаленої системи договірних відносин про надання платних послуг бюджетними установами, визначення переліку бюджетних послуг відповідно до стану розробки і впровадження державних стандартів їх надання за галузевою ознакою.

Література:

1. Бюджетний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доп. на 25 серп. 2010 р. – [Відп. офіц. текстові]. – К. : Алерта : КНТ : ЦУЛ, 2010. – 110 с.

2. Дем'янишин В. В. Власні надходження бюджетних установ: проблеми теорії і практики / В. В. Дем'янишин. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/21_NTP_2011/Economics/3_90745.doc.htm

3. Нечипорук Наталія Спеціальний фонд бюджетних установ: планування і формування / Наталія Нечипорук // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 131-135.